

постане питання про дозвіл продажу легких наркотиків, а якщо дозволити їх, то постане питання про легалізацію тяжких. У тих країнах, де дозволено займатись проституцією, постає питання про дозвіл дитячої та гомосексуальної проституції, що вже належить до сфери кримінологічної політики.

В межах тез конференції ми окреслили лише загальне значення та перспективні напрями взаємодії християнства та кримінології в протидії злочинності. Безумовно, що викладені міркування не є беззаперечними. Вони можуть і повинні сприяти науковій дискусії, але саме завдяки дискусії розвивається будь-яка наука, зокрема кримінологія. Окреслення зазначених проблем і перспектив відбувається з нагоди ювілею кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ, яка внесла значний вклад у розвиток кримінологічної науки в Україні.

Пенязькова О. О. – аспірант Київського
університету права НАН України

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПРОТИДІЯ БЕЗГОСПОДАРЬСЬКОМУ ВИКОРИСТАННЮ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК

У ст. 254 Кримінального кодексу (КК) України передбачено відповідальність за безгосподарське використання земель, якщо це спричинило тривале зниження або втрату їхньої родючості, виведення земель із сільськогосподарського обороту, змивання гумусного шару, порушення структури ґрунту.

У теорії кримінального права по-різному визначають предмет цього складу злочину. Зокрема, ним визнають землі сільськогосподарського обороту, гумусний шар цих земель і структуру ґрунту (В. К. Матвійчук), землі будь-якого призначення в межах території України та ґрунти (І. І. Митрофанов), ґрунтовий покрив земель сільськогосподарського призначення (Н. Ю. Цвіркун). Констатуємо, що питання про предмет злочину, передбаченого ст. 254 КК України, є дискусійним у теорії кримінального права України.

Висловити власну думку щодо окресленої проблеми допоможуть загальнотеоретичні уявлення про предмет злочину в кримінально-правовій доктрині, аналіз судової практики (вироків та інших судових рішень, постановлених за ст. 254 КК

України), законодавчої конструкції цієї диспозиції та земельного законодавства.

У теорії кримінального права вчення про предмет злочину є доволі неоднозначним та дискусійним. Нам імпонує підхід, запропонований А. А. Музикою та Є. В. Лашуком, відповідно до якого предметом злочину визнано матеріальні цінності, які людина може сприймати органами чуття чи фіксувати спеціальними технічними засобами, з приводу яких та шляхом впливу на які (або без нього) вчиняється злочинне діяння. Таким чином, особливістю предмета злочину є те, що саме на нього впливають злочинці, спричиняючи шкоду об'єкту кримінально-правової охорони.

Проаналізувавши три вироки, ухвалені за ст. 254 КК України (один з них – виправдувальний) (вироки Чортківського районного суду Тернопільської області від 29 серпня 2014 р. у справі № 608/1873/14-к, Тербовлянського районного суду Тернопільської області від 9 вересня 2014 р. у справі № 606/1954/14-к, Бершадського районного суду Вінницької області від 8 червня 2016 р. у справі № 126/1816/15-к), можна підсумувати, що у результаті вчинення злочинів було спричинено шкоду не землям, земельним ділянкам, які належать до земель сільськогосподарського призначення. Так, згідно з першим вироком, ОСОБА-1 влаштувала ставок на земельній ділянці із земель сільськогосподарського призначення. Згідно з другим вироком, безгосподарське використання земель полягало в облаштуванні ставка на земельній ділянці із земель сільськогосподарського призначення. У цьому випадку суд більш детально описав діяння винного: ОСОБА-1 зняв з площі земельної ділянки ґрунтовий покрив – родючий шар ґрунту (гумус) та побудував ставок, в якому планував вирощувати рибу для власних потреб. У третьому вищенаведеному виправдувальному вироку суд констатував відсутність складу злочину, передбаченого ст. 254 КК України, зокрема через фактичну відсутність предмета злочину – земельної ділянки, яка повинна відповідати ознакам, передбаченим у Земельному кодексі (ЗК) України. Відповідно до обставин цього кримінального провадження, суд встановив, що попри те, що ОСОБА-1 отримав земельні ділянки для ведення особистого селянського господарства. Однак почате ним промислове видобування піску й облаштування штучних водних об'єктів на

цих земельних ділянках не завдало шкоди предмету злочину. На час отримання у власність цих земельних ділянок вони були зараховані до земель сільськогосподарського призначення лише формально, але фактично не використовувалися та не могли використовуватися як пасовища, оскільки на них знаходився стихійний кар'єр, рельєф якого збережений до сьогодні. На них росла очеретяна та лугова вологолюбива рослинність, була болотиста місцевість, а протягом понад 20-ти років на цих земельних ділянках проводилося видобування піску відкритим способом для потреб місцевого колгоспу. Суд підсумував, що на момент отримання земельних ділянок у власність ОСОБА-1 не міг їх використовувати для сільськогосподарського призначення без проведення рекультивациі та меліорації земель.

Законодавча конструкція диспозиції ст. 254 КК України також може допомогти правильно встановити предмет цього складу злочину. У ній вказано, що наслідками безгосподарського використання земель є тривале зниження або втрата їхньої родючості, виведення земель з сільськогосподарського обороту, змивання гумусного шару, порушення структури ґрунту. Таким чином, законодавець вбачає, що шкоду в результаті безгосподарського використання земель спричиняють не землям загалом, а земельним ділянкам.

До того ж, земельне законодавство України та особливості земельних правовідносин свідчать, що предметом безгосподарського використання земель є саме земельна ділянка. Наприклад, у гл. 5 ЗК України землі сільськогосподарського призначення пов'язані з земельними ділянками (як і інші категорії земель). До того ж, як зазначено у ч. 3 ст. 2 цього Кодексу, об'єктами земельних відносин є землі в межах території України, земельні ділянки та права на них, зокрема на земельні частки (паї). Таким чином, законодавець пов'язує земельні відносини не з ґрунтовим покривом земель, а з земельними ділянками. На нашу думку, в результаті безгосподарського використання земель безпосередню шкоду спричиняють не землям загалом, а також не їх ґрунтовому покриву, а земельним ділянкам. Землі у межах території України можна «вимірювати» саме земельними ділянками, тоді як ґрунтовий покрив земель – певною масою.

Таким чином, предметом злочину, передбаченого ст. 254 «Безгосподарське використання земель» КК України, варто

визнавати земельну ділянку, а не землі загалом. Ґрунтовий покрив земельної ділянки є частиною предмета злочину (власне земельної ділянки), оскільки злочинні дії винної особи спрямовані не на цей покрив, а на безгосподарське використання земельних ділянок, що спричиняє наслідки, визначені у ст. 254 КК України. Тому відповідного коригування потребує назва та диспозиція цієї статті в частині описання предмета злочину, яким потрібно визнавати не землі, а земельну ділянку.

Піщенко Г. І. – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ

КРИМІНОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПОШИРЕННЯ НАРКОМАНІЇ В УКРАЇНІ

До основних чинників поширення наркотиків в Україні можна зарахувати як загальні (економічні, політичні, соціальні, ідеологічні, культурні, духовні), так і конкретні (недоліки у вихованні, відсутність батьківського контролю, певного виду занять, зняття стресового стану, культ психології групи, необхідність у самоствердженні та самореалізації тощо).

Поширення наркоманії у нашій державі зумовлено низкою обставин. По-перше, тим, що в Україні є значна сировинна база для виготовлення наркотиків. Як і Нідерланди, Білорусь, Російська Федерація, Україна промислово вирощуванням коноплі та маку. Це притягує в Україну розповсюджувачів наркотиків з інших країн СНД. Вони залучають до злочинного бізнесу сільських жителів, які займаються заготівлею і реалізують макову соломку. По-друге, Україна розташована на важливих міжнародних шляхах, а її кордони ще належним чином не обладнано. Таким чином, як тільки правоохоронці «притиснули» збувачів і розповсюджувачів наркотиків рослинного походження, із-за кордону з'явилися наркотики синтетичні, сильнодіючі та набагато небезпечніші [1, с. 63].

Входження України у ринкові відносини, зростання попиту на наркотики і відсутність ефективного механізму протидії їх незаконному обігу створюють передумови